

Gemeente Ridderkerk

Accountantsverslag over het jaar geëindigd op 31 december 2016

4 juli 2017

STRIKT VERTROUWELIJK

Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Ridderkerk
Postbus 271
2980 AG RIDDERKERK

Datum:

4 juli 2017

Behandeld door:

R.L. Moet MSc
088 288 7303

Ons kenmerk:

2017.022580/AK

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2016, waarin onze belangrijkste controlebevindingen zijn samengevat. Voorts treft u een analyse aan van de ontwikkelingen in uw vermogen en resultaat.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van uw gemeente. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2016 gecontroleerd. Onze bevindingen hebben wij met uw organisatie besproken.

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor het college en de gemeenteraad van de gemeente Ridderkerk.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. R.M.J. van Vugt RA

Inhoudsopgave

1. Hoofdpunten van de controle	4
2. Bevindingen controle jaarrekening	8
3. Speerpunten van de auditcommissie	15
4. Analyse van het vermogen en het resultaat	17
5. Overige onderwerpen	19
Bijlagen	21

1. Hoofdpunten van de controle (1/4)

#01 Verloop van de controle

De jaarrekeningcontrole 2016 bij de gemeente Ridderkerk is op 24 april 2017 gestart. Onze controle is uitgevoerd zoals overeengekomen in de opdrachtbevestiging van 14 oktober 2016 en het auditplan van 11 oktober 2016. De uitgevoerde werkzaamheden hebben geresulteerd in een afkeurende controleverklaring voor het aspect rechtmatigheid. De controleverklaring bij de jaarrekening 2016 hebben wij u op 4 juli 2017 separaat toegezonden.

#02 Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging van 14 oktober 2016 heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2016. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging voor 2016. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2016 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

#03 Strekking controleverklaring

Bij de jaarrekening 2016 van de gemeente Ridderkerk is een afkeurende controleverklaring verstrekt. Deze afkeurende verklaring heeft betrekking op het aspect rechtmatigheid. Dit betekent dat de jaarrekening wel een getrouw beeld geeft van het vermogen en de baten en lasten.

De geconstateerde onrechtmatigheid heeft betrekking op een complexe casus inzake het naleven van de Europese aanbestedingsregels. Hiervoor heeft de gemeente terecht specialistische juridische deskundigheid inzake aanbestedingsrecht ingeschakeld. Uit onderzoek van de gemeente en van deze deskundige blijkt dat bij de overeenkomsten met Stichting Sport en Welzijn Ridderkerk over het jaar 2016 inzake het beheer en de exploitatie van de gemeentelijke sport- en welzijnsaccommodaties (1) en het organiseren van lokale sport- en welzijnsactiviteiten (2) de bijzondere (lichte) procedure voor 2B-diensten toegepast had moeten worden. Het niet toepassen van de procedure van 2B-diensten, die vooral bestaat uit een melding van de gunning bij de Europese Commissie, is voor de jaarrekening 2016 een formele rechtmatigheidsfout, die verder niet weegt in het accountantsoordeel. De gemeente Ridderkerk heeft deze melding op 22 juni 2017 bij de Europese Commissie gedaan.

Met ingang van 18 april 2016 is de bijzondere procedure voor 2B-diensten vervallen. De aangepaste Aanbestedingswet 2012 is op 1 juli 2016 in werking getreden. Deze wet is het gevolg van de Europese richtlijn betreffende aanbestedingsregels. Door de directe werking van de Europese richtlijn moeten overeenkomsten die na 18 april 2016 worden gesloten, voldoen aan de nieuwe aanbestedingsregels. In deze regels is wel een 'verlicht' regime opgenomen voor maatschappelijke aanbestedingen. Bij leveringen en diensten geldt dan een Europese aanbestedingsgrens van € 750.000. De gemeente Ridderkerk heeft voor het begrotingsjaar 2017 bij de gunning (via een concessieovereenkomst) inzake het beheer en de exploitatie van de gemeentelijke sport- en welzijnsaccommodaties (1) en de één-op-één gunning aan Stichting Sport en Welzijn van een vijftal opdrachten met een initiële looptijd van veelal 1 of 2 jaar inzake het organiseren van lokale sport- en welzijnsactiviteiten (2) de Europese aanbestedingsregels niet goed toegepast. Op basis van de initiële looptijd van de overeenkomsten gaat het om een tekortkoming van in totaal € 4.983.000. De onrechtmatige financiële beheershandeling voor de begrotingsjaren 2017 en 2018 heeft in 2016 plaatsgevonden. Door de onrechtmatigheid op te nemen bij de 'niet uit de balans blijvende verplichtingen' telt de onrechtmatigheid niet mee bij het accountantsoordeel over 2017 en 2018, maar wordt deze betrokken bij het accountantsoordeel over 2016. De omvang van de onrechtmatigheidsfout overschrijdt de grens van 3% van de totale lasten van uw gemeente over 2016, ad € 3.633.000. Dit betekent dat door deze onjuiste aanbesteding voor het aspect rechtmatigheid een afkeurend oordeel volgt.

Voor 2018 is belangrijk dat eventuele gunningen en overeenkomsten met Stichting Sport en Welzijn Ridderkerk overeenkomstig de regelgeving voor aanbestedingen of inbestedingen of concessies of subsidies of via alleenrecht worden verstrekt. De keuze is afhankelijk van beleidsmatige keuzes die uw gemeente maakt. Verder geven wij u in overweging om bij toekomstige complexe gunningen en overeenkomsten, voor zover die voorkomen, eerder specialistische expertise in te schakelen.

1. Hoofdpunten van de controle (2/4)

#04 Belangrijke bevindingen

Naast de belangrijke bevinding zoals gemeld in onderdeel 3, Strekking controleverklaring, willen wij de volgende belangrijke aandachtspunten onder uw aandacht brengen:

- Binnen uw gemeente hebt u een groot project in uw grondexploitatie (Cornelisland). De provincie heeft echter onlangs een rapportage gepubliceerd over de overcapaciteit aan bedrijfsterreinen in de metropoolregio. Op basis hiervan hebben wij aanvullende werkzaamheden uitgevoerd voor Cornelisland. Vooralsnog is het resultaat op Cornelisland ook bij een worst case scenario positief. Wij adviseren u dit project nauwlettend te volgen, en indien noodzakelijk bij te sturen. Daarnaast neemt u deel in de Gemeenschappelijke Regeling Nieuw-Reijerwaard. Gezien de omvang en de financiële risico's hiervan, adviseren wij u aandacht te houden voor dit project.
 - De kosten van de regionale jeugdzorg bestaan enkel uit de geraamde bijdrage 2016 aan de gemeenschappelijke regeling Jeugdzorg Rijnmond. Het werkelijke financiële resultaat van de regeling en het accountantsoordeel over de rechtmatigheid van de lasten van de jeugdzorg van de regeling hebben geen invloed op de jaarstukken 2016 van de gemeente. Dit is gebaseerd op afspraken tussen de gemeenschappelijke regeling en de deelnemende gemeenten.
 - De geraamde lasten 2016 voor de Wmo-taken bedragen € 12,2 miljoen. De werkelijke lasten 2016 bedragen € 11,3 miljoen. De gemeente heeft nog niet alle informatie van de zorgaanbieders ontvangen, maar deze zal naar verwachting niet materieel afwijken van de in de jaarrekening verantwoorde lasten.
 - De gemeente Ridderkerk heeft voor 2016 in totaal € 1,2 miljoen als voorschot aan de SVB betaald. De werkelijke uitputting van de budgetten bedraagt volgens de SVB € 0,9 miljoen. Door het ontbreken van een controle op de prestatieleveringen, en als gevolg van het ontbreken van een accountantsoordeel per gemeente, merken wij het bedrag van € 0,9 miljoen aan als een onzekerheid ten aanzien van de rechtmatigheid.
 - In uw jaarrekening zijn de verplichtingen en hierdoor ook de lasten te laag verantwoord voor een bedrag van € 93.511.
 - In uw jaarrekening is een begrotingsoverschrijding van in totaal € 120.000 aangemerkt als onrechtmatig; deze telt mee in ons oordeel.
-

1. Hoofdpunten van de controle (3/4)

#05 Analyse vermogen en resultaat

De gemeente Ridderkerk heeft per 31 december 2016 een eigen vermogen van € 58,2 miljoen (2015: € 60,0 miljoen). De afname van het eigen vermogen is gelijk aan het gerealiseerd saldo van baten en lasten, namelijk € 1,8 miljoen negatief.

In het afzonderlijke hoofdstuk 'Analyse vermogen en resultaat' gaan wij nader in op de analyse van (de mutaties in) het vermogen en het gerealiseerde resultaat over 2016.

#06 Bevindingen ten aanzien van de interne beheersing

Als onderdeel van de interim-controle toetsen wij de opzet van de processen met financiële beheershandelingen. De opzet is de wijze waarop de processen volgens de gemeente zouden moeten verlopen. Vervolgens stellen wij het bestaan van de interne beheersingsmaatregelen binnen de processen vast aan de hand van de documentatie met betrekking tot één financiële mutatie per proces. De stappen in het proces laten namelijk hun sporen na in de administraties en de dossiers. Onze overall conclusie is dat de interne beheersing van uw gemeente toereikend is opgezet en bestaat. De bevindingen van de interim-controle zijn opgenomen in onze managementletter van 15 februari 2017. Deze managementletter hebben wij uitgebracht aan de BAR-Organisatie, omdat hier de uitvoering van uw gemeentelijke processen plaatsvindt.

#07 Significante verslaggevingsgrondslagen

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn zeer belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van de gemeente Ridderkerk. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente Ridderkerk zijn uiteengezet in de toelichting in de jaarrekening. De belangrijkste schattingen in de gemeentelijke jaarrekening zijn de waardering van de grondexploitaties, de hoogte van de voorziening groot onderhoud, en de hoogte van de voorziening dubieuze debiteuren. Wij kunnen instemmen met de inschattingen van het management.

Ten opzichte van de jaarrekening 2015 zijn er belangrijke wijzigingen doorgevoerd in de grondslagen voor de waardering en de resultaatneming van de grondexploitaties. Deze wijzigingen zijn het gevolg van de gewijzigde wet- en regelgeving. De belangrijkste wijzigingen hebben betrekking op een tussentijdse resultaatneming (was: ineens bij afsluiten), en op het schrappen van de post Onvoorzien. In het hoofdstuk 'Bevindingen controle jaarrekening' gaan wij uitgebreid in op de grondexploitaties.

1. Hoofdpunten van de controle (4/4)

#08 Geïdentificeerde fouten en tekortkomingen in de toelichtingen

De materialiteit bij de planning en uitvoering van onze controle bedroeg € 1.211.000 (2015: € 1.100.000). Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol.

Goedkeuringstoleranties (x € 1)		
Fouten	1% van het totaal van de lasten	€ 1.211.000
Onzekerheden	3% van het totaal van de lasten	€ 3.633.000

Rapporteringstoleranties (x € 1)	
Fouten en onzekerheden	€ 50.000

Het college van burgemeester en wethouders heeft met het samenstellen van de jaarrekening en het ondertekenen van de bevestiging bij de jaarrekening 2016 geconcludeerd dat de jaarrekening geen materiële fouten of onzekerheden bevat. Wij kunnen instemmen met het standpunt van het college.

#09 Onafhankelijkheid

Deloitte Accountants B.V. is onafhankelijk van de gemeente Ridderkerk, en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid. Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de member firms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en de gemeente Ridderkerk, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

2. Bevindingen controle jaarrekening (1/7)

#01 Grondexploitaties

Inleiding

De waardering van de grondexploitaties betreft één van de belangrijkste schattingen in de jaarrekening 2016 van de gemeente Ridderkerk. De schattingen hebben betrekking op de kosten en de opbrengsten op basis van de vastgestelde programmering en de planning. De gemeenteraad stelt de kaders voor elk individueel plan vast, waaronder de grondexploitatie en het daaruit voortvloeiend financieel resultaat. Voor een verwacht verlies moet direct een voorziening worden getroffen. Vanaf 2016 moeten de winsten op basis van de gewijzigde verslaggevingsregels genomen worden, volgens de zogenaamde 'percentage of completion' methode.

De ontwikkeling van de meest relevante posten betreffende de grondexploitatie zijn hieronder weergegeven:

Post in de jaarrekening (x € 1.000)	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bouwgronden in exploitatie (netto)	26.733	26.686	30.205	24.595	27.923	34.655
Voorziening verlieslatende projecten	1.900	4.300	4.372	4.190	4.072	3.974

Uw grondpositie is in 2016 door twee oorzaken toegenomen; enerzijds is een deel van de voorzieningen credit gepresenteerd, omdat de voorziening hoger is dan de boekwaarde van de gedane investeringen op het betreffende project. Hierdoor is de voorziening voor een bedrag van € 1,0 miljoen credit gepresenteerd. Anderzijds heeft u op twee projecten, namelijk Het Zand en Cornelisland, flinke investeringen gedaan, terwijl dit jaar nog maar beperkte opbrengsten zijn gerealiseerd.

Wijzigingen BBV wet- en regelgeving

De verslaggevingsregels voor grondexploitaties zijn met ingang van begrotingsjaar 2016 gewijzigd. De wijzigingen zijn uitgewerkt in de Notitie grondexploitaties 2016 van de commissie BBV. De wijzigingen zijn onder andere het gevolg van de invoering van de vennootschapsbelasting voor gemeenten per 1 januari 2016. Het Besluit begroting en verantwoording (BBV) sluit door de wijzigingen zoveel mogelijk aan op de vennootschapsbelasting. De wijzigingen hebben onder andere betrekking op een verplichte tussentijdse winstneming, de verwerking van de kosten van bovenwijkse voorzieningen, het versterken van het budgetrecht van de gemeenteraad, het vervallen van de categorie Niet in exploitatie genomen gronden, en de toelaatbaarheid van het toerekenen van de kosten en opbrengsten aan grondexploitaties.

Aandachtsgebieden

Het tussentijds volgen van de resultaatontwikkeling en de eventuele (bij)sturing op Nieuw-Reijerwaard verdient de hoogste aandacht binnen de (lopende) projecten, gezien omvang en de financiële risico's hiervan. Wat betreft de in eigen beheer uit te voeren projecten adviseren wij u Cornelisland met de hoge aandacht te volgen. Dit project heeft een relatief hoge boekwaarde (64,2% van de totale bouwgronden in exploitatie), wat betekent dat uw gemeente de komende jaren nog inkomsten moet realiseren voor dit project. Daarnaast heeft de provincie een rapportage gepubliceerd over de overcapaciteit van bedrijfsterreinen in de metropoolregio. Op basis hiervan hebben wij aanvullende werkzaamheden uitgevoerd voor Cornelisland. Vooralsnog is het resultaat op Cornelisland ook bij een worst case scenario positief. Echter, gezien het resultaat dat hierop geraamd is en de nog te realiseren verkopen, loopt u op dit project een verhoogd risico.

2. Bevindingen controle jaarrekening (2/7)

#02 Jeugdzorg

Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond

De gemeente Ridderkerk heeft de gemeenschappelijke regeling in 2016, op basis van het historisch gebruik, bijna € 5,3 miljoen betaald, en deze bijdrage als last in de jaarrekening 2016 verantwoord. Op basis van de voorlopige cijfers van de gemeenschappelijke regeling bedragen de kosten van het werkelijke gebruik van de jeugdzorg voor de gemeente Ridderkerk circa € 5,4 miljoen. Op basis van de regionale afspraken mag de gemeente Ridderkerk geen schuld opnemen voor het nadelige verschil tussen het historisch en het werkelijk gebruik 2016.

Op basis van de zogenaamde 'vlaktaks' wordt de verrekening van het resultaat 2016 tussen de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond en de gemeenten afgevlakt. Het resultaat 2016 wordt via de gemeentelijke bijdragen 2018, 2019 en 2020 verrekend. De gemeentelijke bijdrage 2018 wordt namelijk bepaald op basis van het werkelijke gebruik in 2015 en 2016, en wordt vervolgens nog verhoogd met 1/3 deel van het verschil tussen het historisch en het werkelijk gebruik 2015 en 2016. Uw gemeente betaalt hierdoor in 2017 en 2018 een relatief hogere bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond.

De rechtmatigheid van de uitgaven van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond aan de zorgaanbieders is geen onderdeel van ons accountantsoordeel bij de gemeentelijke jaarrekening 2016. De gemeenten hebben alleen het inkopen van de jeugdzorg gedelegeerd aan de regeling, en zijn zelf verantwoordelijk voor de toeleiding tot de jeugdzorg. Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling heeft besloten de verantwoordelijkheid te nemen voor de rechtmatige besteding van de gemeentelijke middelen.

De jaarrekening 2016 van de gemeenschappelijke regeling is nog een conceptversie, omdat er onvoldoende informatie beschikbaar is over de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de kosten van de jeugdzorg. De conceptjaarstukken van de regeling vertonen een gerealiseerd resultaat van € 4,5 miljoen positief.

#03 Wet maatschappelijke ondersteuning

Wij hebben controlewerkzaamheden uitgevoerd om de juistheid, rechtmatigheid en volledigheid van de Wmo-lasten 2016 vast te stellen. De geraamde lasten 2016 voor de Wmo-taken bedragen € 12,2 miljoen. De werkelijke lasten 2016 bedragen € 11,3 miljoen.

Voor de juistheid en de rechtmatigheid hiervan hebben wij dossiercontroles uitgevoerd, gericht op de toeleiding naar de zorg. Deze controle heeft geen bijzonderheden opgeleverd. Voor de juistheid, de rechtmatigheid en de volledigheid van de Wmo-lasten 2016 heeft de gemeente de zorgaanbieders voor individuele begeleiding en huishoudelijke ondersteuning gevraagd een financiële verantwoording over 2016 met een controleverklaring aan te leveren. Ten tijde van de controle waren nog niet alle verantwoordingen van de zorgaanbieders ontvangen. Deze nog niet ontvangen verklaringen nemen wij als onzekerheid mee in onze foutenevaluatie. In 2016 hebt u voor € 689.097 zorgkosten verantwoord waarover u nog geen verantwoording heeft ontvangen. Dit bedrag hebben wij meegenomen als onzekerheid in onze controle.

Over 2015 en in de managementletter 2016 hebben wij gerefereerd aan het proces van het analyseren van kosten bij derden zorgaanbieders. Vlak voor de controle van de jaarrekening 2016 hebben wij nog een aantal wijzigingen benoemd voor deze analyse. De analyse zelf was in de laatste controleweken gereed. Wij willen u adviseren in het komend boekjaar de juiste sturing en prioritering aan deze analyse te geven.

2. Bevindingen controle jaarrekening (3/7)

#04 Persoonsgebonden budgetten

In het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet wordt zorg geleverd in natura, via een persoonsgebonden budget. In het laatste geval koopt de cliënt de zorg zelf in. Het beheer en de administratieve afhandeling van de persoonsgebonden budgetten zijn in handen van de Sociale Verzekeringsbank (verder: SVB). De SVB betaalt onder andere de facturen van de zorgaanbieders.

Een factuur moet in opzet eerst door de SVB worden gecontroleerd op basis van het contract tussen de cliënt en de zorgaanbieder en de beschikking van de gemeente. Dit omvangrijke administratieve proces leidde in 2015 tot achterstanden in de betaling van de facturen van de zorgaanbieders. Om de continuïteit van de zorg niet in gevaar te brengen, heeft de politiek in de loop van 2015 besloten om de facturen te laten betalen zonder interne controle door de SVB. Dit is in 2016 voortgezet tot november 2016. Vanaf dat moment worden de inkoopfacturen weer gecontroleerd door de SVB, voordat tot betaling wordt overgegaan.

De gemeente Ridderkerk heeft voor 2016 in totaal € 1,2 miljoen voorschotten betaald aan de SVB. De werkelijke uitputting van de budgetten bedraagt volgens de SVB € 0,9 miljoen. Het verschil tussen de betaalde voorschotten en de werkelijke bestedingen is door u opgenomen als vordering in uw jaarrekening 2016.

De accountant van de SVB heeft onderzoek gedaan naar de rechtmatigheid van de besteding van de persoonsgebonden budgetten. Er is sprake van financiële en procedurele onrechtmatigheden. Dit is op het niveau van de SVB gecontroleerd. Er is geen accountantsoordeel per gemeente afgegeven. Het is daarom onbekend wat de financiële en procedurele onrechtmatigheden voor de gemeente Ridderkerk zijn. De SVB heeft niet vastgesteld of de gefactureerde zorg daadwerkelijk geleverd is. Volgens de SVB ligt deze verantwoordelijkheid bij de gemeenten. Het landelijk programma Informatievoorziening Sociaal Domein heeft de handreiking "Stappenplan voor gemeentelijke controleaanpak sociaal domein" gepubliceerd. Hierin wordt geadviseerd om zaken als klachtenregistraties en vastleggingen van de 'keukentafel-gesprekken' een plaats te geven in het totale raamwerk van de controleaanpak. De gemeente Ridderkerk is eind 2016 gestart met het expliciet vastleggen van de door de cliënt ervaren kwaliteit van de zorgverlening in het verslag van het keukentafelgesprek.

Als gevolg van het ontbreken van een accountantsoordeel per gemeente, naast het ontbreken van een controle op de prestatielevering, kunnen wij geen uitspraak doen over de juistheid en rechtmatigheid van de persoonsgebonden budgetten. De verantwoorde lasten ad € 1,0 miljoen betreffen daarom een onzekerheid. Dit bedrag valt ruimschoots binnen de goedkeuringstolerantie voor onzekerheden van 3% van de totale lasten.

2. Bevindingen controle jaarrekening (4/7)

#06 Vennootschapsbelasting

Inleiding

Vanaf 1 januari 2016 is de gemeente op grond van de Wet op de vennootschapsbelasting belastingplichtig. Dit is het gevolg van de Europese regels voor een eerlijke marktwerking. De belastingplicht bestaat voor gemeentelijke activiteiten die als ondernemingsactiviteiten in de zin van de vennootschapsbelasting worden aangemerkt. Er wordt een onderneming gedreven als sprake is van een duurzame samenwerking van arbeid en kapitaal, waarmee wordt deelgenomen in het economisch verkeer en waarmee overschotten zijn gerealiseerd. Of er bij een activiteit van een gemeente sprake is van een ondernemingsactiviteit, is vooral afhankelijk van het antwoord op de vraag of er wel of niet overschotten worden gerealiseerd.

Proces gemeente Ridderkerk

De gemeente heeft een inventarisatie gemaakt van de mogelijk belastingplichtige ondernemersactiviteiten. De gemeente is hierbij geadviseerd en ondersteund door een externe fiscalist. Voor de mogelijk belastingplichtige activiteiten is beoordeeld of hiervan sprake is op basis van het begrip van het voeren van een onderneming in de zin van de vennootschapsbelasting. De gemeente heeft gemotiveerde standpunten ingenomen over de belastbaarheid van enkele clusters van activiteiten. Deze standpunten zijn door de externe fiscalist namens de gemeente voorgelegd aan de Belastingdienst, met als doel het verkrijgen van duidelijkheid. De gemeente heeft gedaan wat van haar verwacht kan worden. Er is echter nog veel onduidelijk over de toepassing van de wet bij gemeenten.

Uitkomsten

De gemeente concludeert dat er in beperkte mate sprake is van ondernemersactiviteiten; het grootste aandeel in uw Vpb-positie betreffen de grondexploitaties. Uit voorzichtigheidsoverwegingen is het begrote bedrag ad € 166.000 wel als een last en een verplichting in de jaarrekening verwerkt. De meest recente doorrekeningen geven als uitkomst een last van € 166.000, deze sluit hiermee aan met de in uw jaarrekening verantwoorde last.

Risico's

De complexiteit van het vraagstuk en de terughoudendheid van de Belastingdienst leiden tot onzekerheden over de hoogte van de te betalen vennootschapsbelasting. De gemeente heeft dit risico in de paragraaf "Weerstandvermogen en risicobeheersing" en in de jaarrekening toegelicht.

#07 Verwerken en registreren van verplichtingen

Onderdeel van onze controle is het beoordelen of de verplichtingen volledig zijn opgenomen in uw jaarrekening over 2016. Uit de controlewerkzaamheden is gebleken dat een aantal verplichtingen niet is opgenomen in de jaarrekening 2016. Als gevolg hiervan hebben wij aanvullende waarnemingen uitgevoerd, om de omvang met voldoende zekerheid te kunnen bepalen.

Een deel van de gemiste verplichtingen is door uw gemeente gecorrigeerd, maar een ander deel is niet gecorrigeerd. Daarnaast hebben wij een extrapolatie van de restfout gemaakt. In totaliteit bedraagt de ongecorrigeerde fout € 93.511. Dit houdt in dat uw schulden en lasten over 2016 voor dit bedrag te laag zijn verantwoord. Gezien de aard van de fout zullen wij ook in 2017 over deze fout rapporteren. Deze heeft namelijk een jaaroverschrijdend effect op de lasten; deze zullen in 2017 te hoog zijn verantwoord.

2. Bevindingen controle jaarrekening (5/7)

#08 Fouten en onzekerheden SiSa-bijlage

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2016 in het kader van SiSa zijn verantwoord. Wij doen dit met een tabel, die ook opgenomen moet worden als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd:

Nr.	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2017 (OAB)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet - gemeentedeel 2016	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) - gemeentedeel 2016	N.v.t.	€ 0	N.v.t.

2. Bevindingen controle jaarrekening (6/7)

#09 Begrotingsrechtmatigheid

De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven, en dat het college van burgemeester en wethouders belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat de gemeenteraad hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

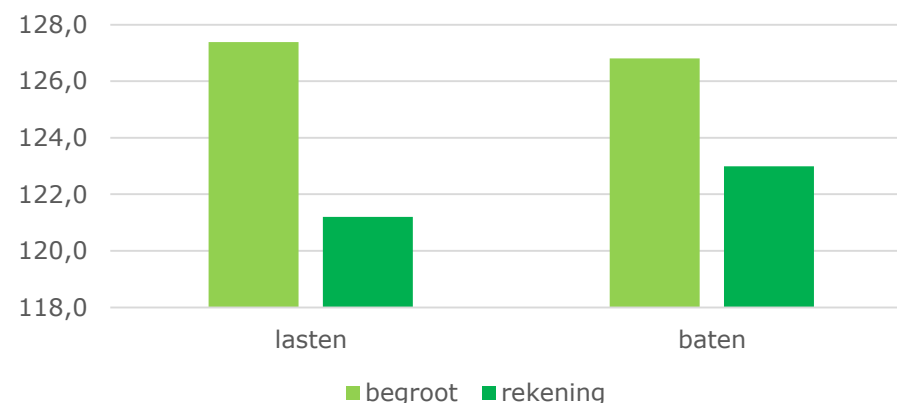
Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid 2016 van de Commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft door de accountant niet in alle gevallen te worden meegewogen in zijn oordeel. Essentieel is dat de gemeenteraad nadere regels kan stellen wanneer lastenoverschrijdingen die zijn gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij opneinderegelingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. U heeft in het controleprotocol voor het begrotingscriterium aansluiting gezocht bij de Kadernota Rechtmatigheid 2016.

In totaal heeft uw gemeente € 127,4 miljoen aan lasten begroot (na wijziging), tegenover € 121,2 miljoen werkelijke lasten. Dit is in totaal een onderrealisatie van € 6,2 miljoen (4,9%). Aan baten had uw regeling een bedrag van € 126,8 miljoen begroot, tegenover € 123,0 miljoen werkelijke baten. In totaal gaat het om een lagere realisatie aan baten van € 3,8 miljoen (3,0%).

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid toetsen wij de lastenoverschrijdingen per programma. Op twee programma's zijn begrotingsoverschrijdingen op de lasten te constateren. De analyse van deze overschrijdingen op basis van de Kadernota Rechtmatigheid leidt tot het volgende overzicht.

Overschrijding lasten programma (x € 1.000)	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee	Onrechtmatig, telt wel mee
Programma 2. Veiligheid (totaal € 120)	Grootste oorzaak hiervan zijn de kosten van externe advisering bij juridische procedures. Deze hadden eerder gemeld kunnen worden.		X
Programma 5. Onderwijs (totaal € 656)	Hoger uitgaven, in lijn met het programma, die worden gecompenseerd door hogere inkomsten.	X	
Programma 9. Werk (totaal € 507)	Grootste oorzaak is de overschrijding van BUIG-gelden dit betreft opneinderegelingen, die hierdoor niet meetellen in ons oordeel.	X	

Begrotingsrechtmatigheid (bedragen x € 1.000.000)

2. Bevindingen controle jaarrekening (7/7)

#10 Memoriaalboekingen

Tijdens onze interim-controle 2016 hebben wij de administratieve organisatie en interne beheersing rondom de memoriaalboekingen beoordeeld. Memoriaalboekingen kunnen door medewerkers van de financiële administratie worden ingevoerd en doorgevoerd. Een zichtbare autorisatie ontbreekt daarbij echter, zodat u het risico loopt op onjuiste en/of niet toereikend geautoriseerde boekingen in de administratie.

Wij adviseren u de memorialen in het proces afgedwongen te laten autoriseren. Tevens adviseren wij u de VIC op dit proces verder te intensiveren. Zonder een toets op de juistheid van de boeking, op basis van de onderbouwing, ontstaat het risico op foutieve boekingen, omdat de beheersmaatregelen worden omzeild die in de reguliere processen aanwezig zijn.

Wij hebben op basis van onze gegevensgerichte controle van de memoriaalboekingen 2016 geen bevindingen geconstateerd.

#11 Fraude en de rol van de accountant

In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam en met het management van de gemeente Ridderkerk, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. De gemeente Ridderkerk heeft een frauderisicoanalyse opgesteld. Wij hebben de analyse beoordeeld, en concluderen dat het een goede analyse betreft. Van het management hebben wij de tevens een bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of de werknemers die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing, of anderen, in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn voor de jaarrekening, zijn betrokken.

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop gericht waren het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.

Hoewel wij een sceptische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2016 hebben wij geen aanwijzingen verkregen die erop wijzen dat er sprake is geweest van fraude.

3. Speerpunten van de auditcommissie (1/2)

#01 Inleiding

In het auditplan 2016 zijn enkele speerpunten benoemd. Wij rapporteren de gemeenteraad via het accountantsverslag over deze punten. In het auditplan 2016 hebben wij de volgende speerpunten benoemd:

Speerpunt	Afwikkeling
Actuele ontwikkelingen BBV en rechtmatigheid	Afwikkeling in hoofdstuk 2
Materiële vaste activa (naar aanleiding van de controle van voorgaande boekjaren)	Opgenomen in paragraaf 3.2
Grondexploitaties	Afwikkeling in hoofdstuk 2
Voorzieningen	Opgenomen in paragraaf 3.3
Inkoop en aanbestedingen	Opgenomen in paragraaf 3.4
Frauderisicoanalyse	Afwikkeling in hoofdstuk 2
Decentralisaties	Afwikkeling in hoofdstuk 2
Vennootschapsbelasting	Afwikkeling in hoofdstuk 2
Subsidieverstrekking aan grote subsidieontvangers	Opgenomen in paragraaf 3.5

#02 Materiële vaste activa (naar aanleiding van de controle van voorgaande boekjaren)

Naar aanleiding van eerdere bevindingen is door de gemeente Ridderkerk in 2015 reeds sterk ingezet op de controle, aanwezigheid en waardering van de materiële vaste activa. Dit jaar zijn er beoordelingen gedaan op basis van de actuele ontwikkelingen en deelwaarnemingen. Wij hebben geen bevindingen ten aanzien van dit speerpunt in 2016. Binnen de BAR-organisatie hebt u vanaf heden de volgende waarborg getroffen om deze situatie in de komende jaren te ondervangen. Bij nieuwbouwprojecten/kredietaanvragen wordt financiën geraadpleegd. Hierdoor realiseert u aan de voorkant een beoordeling van de kredieten die leiden tot de activering van materiële vaste activa.

#03 Voorzieningen

Omdat de voorzieningen een schattingselement bevatten, zijn wij op basis van onze beroepsregels en beroepsethiek extra alert op deze post. Wij hebben de voorzieningen met een grotere aandacht gecontroleerd, en hebben geen bijzonderheden geconstateerd gedurende de controle 2016. Overigens hebt u veel voorzieningen die onderbouwd kunnen worden met externe bevestigingen (wethouderspensionen) of beklemde middelen voorzieningen, die bestaan uit het resultaat van uw product (riolering en onderhoud graven). Daarnaast heeft u nog een voorziening van € 1 miljoen op uw balans verwerkt, voor verwachte verliezen op grondexploitaties (zie paragraaf 2.1 van dit accountantsverslag).

3. Speerpunten van de auditcommissie (2/2)

#04 Naleving inkoop- en aanbestedingsregels

De aangepaste Aanbestedingswet 2012 is op 1 juli 2016 in werking getreden. De wet is het gevolg van de Europese richtlijn voor aanbestedingsregels. Door de directe werking van de Europese richtlijn moeten overeenkomsten die na 18 april 2016 worden gesloten, voldoen aan de nieuwe aanbestedingsregels.

De naleving van de Aanbestedingswet is onderdeel van het normenkader rechtmatigheid van de gemeente Ridderkerk. De Aanbestedingswet bevat onder andere de Europese aanbestedingsregels. Deze regels zijn van toepassing op opdrachten met een geraamde opdrachtwaarde boven de Europese drempels. De drempels 2016-2017 bedragen € 209.000 voor diensten en leveringen, en € 5.225.000 voor werken. Wij toetsen of alle opdrachten boven de Europese drempels voor diensten, leveringen en werken op de juiste wijze zijn aanbesteed.

Voor alle opdrachten onder de drempel verwijst de Aanbestedingswet naar de Gids Proportionaliteit. Kortweg komt het erop neer dat de gemeente een eigen inkoop- en aanbestedingsbeleid vormt voor de wijze van marktbenadering, waarbij - afhankelijk van de aard en omvang van de opdracht - een bepaalde mate van transparantie naar de markt in acht wordt genomen. In ieder geval moeten alle opdrachten, ongeacht de omvang ervan, non-discriminerend op de markt worden gezet. De gemeenteraad bepaalt of het eigen inkoopbeleid onderdeel is van het normenkader rechtmatigheid. Het eigen inkoopbeleid van de gemeente Ridderkerk is geen onderdeel van het vastgestelde normenkader rechtmatigheid. De naleving van het eigen inkoopbeleid is daarom geen onderdeel van onze jaarlijkse accountantscontrole.

Uit onze controlewerkzaamheden ten aanzien van de Europese aanbestedingsregels zijn, met uitzondering van de gunning van opdrachten aan de Stichting Sport en Welzijn Ridderkerk, voor de kalenderjaren 2016 en 2017 geen andere onrechtmatigheden naar voren gekomen. Wij hebben in verband met het speerpunt vijf inkoopopdrachten met een geraamde opdrachtwaarde onder de Europese drempels gecontroleerd, waarbij de naleving van het eigen inkoopbeleid is getoetst. Wij hebben hierbij geen bijzonderheden geconstateerd.

#05 Subsidieverstrekking aan grote subsidieontvangers

Binnen uw gemeente is sprake van een aantal grote subsidierelaties. Wij hebben op uw verzoek een uitgebreide beoordeling van deze subsidierelaties uitgevoerd. Op basis van onze controle hebben wij, met uitzondering van de gunning van opdrachten aan Stichting Sport en Welzijn Ridderkerk, (zie de toelichting in paragraaf 1.3) geen andere (financiële) fouten of onrechtmatigheden vastgesteld. Wel signaleren wij dat er, door verloop op de afdeling, achterstanden zijn ontstaan in het beoordelen van aanvragen en vaststellingen.

4. Analyse van het vermogen en het resultaat (1/2)

#01 Ontwikkeling van het eigen vermogen

Het BBV kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. De gemeente mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten bedraagt € 1,8 miljoen negatief. Per saldo is tussentijds reeds € 3,6 miljoen aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijke gerealiseerde resultaat € 1,8 miljoen nadelig bedraagt. Dit bedrag is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hiernavolgende overzicht hebben wij de mutaties in de reserves schematisch weergegeven:

Ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000.000)	2013	2014	2015	2016
Stand van de reserves per 1 januari	66,6	64,1	59,9	60,0
Tussentijdse resultaatbestemming tijdens boekjaar	-/- 0,6	0,6	2,0	-/- 3,6
Gerealiseerde resultaat bij jaarrekening	1,9	3,6	2,1	1,8
Totaal (= gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten)	2,5	3,0	0,1	-1,8
Stand per 31 december	64,1	67,1	60,0	58,2
Omzetting reserve riolering naar voorziening		-/- 7,2		
Stand per 31 december 2015		59,9		

De omzetting van de reserves riolering en afvalstoffenheffing in 2014 was een omzetting van twee bestemmingsreserves in twee voorzieningen, op basis van een wijziging in de regelgeving. Deze omzetting had geen effect op het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten, maar wel op de omvang van het eigen vermogen.

Het eigen vermogen is in 2016 afgenomen met € 1,8 miljoen. Dit komt overeen met het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Het eigen vermogen per 31 december 2016 vormt 39,6% van het balanstotaal. Ultimo 2015 was dit 39,5%.

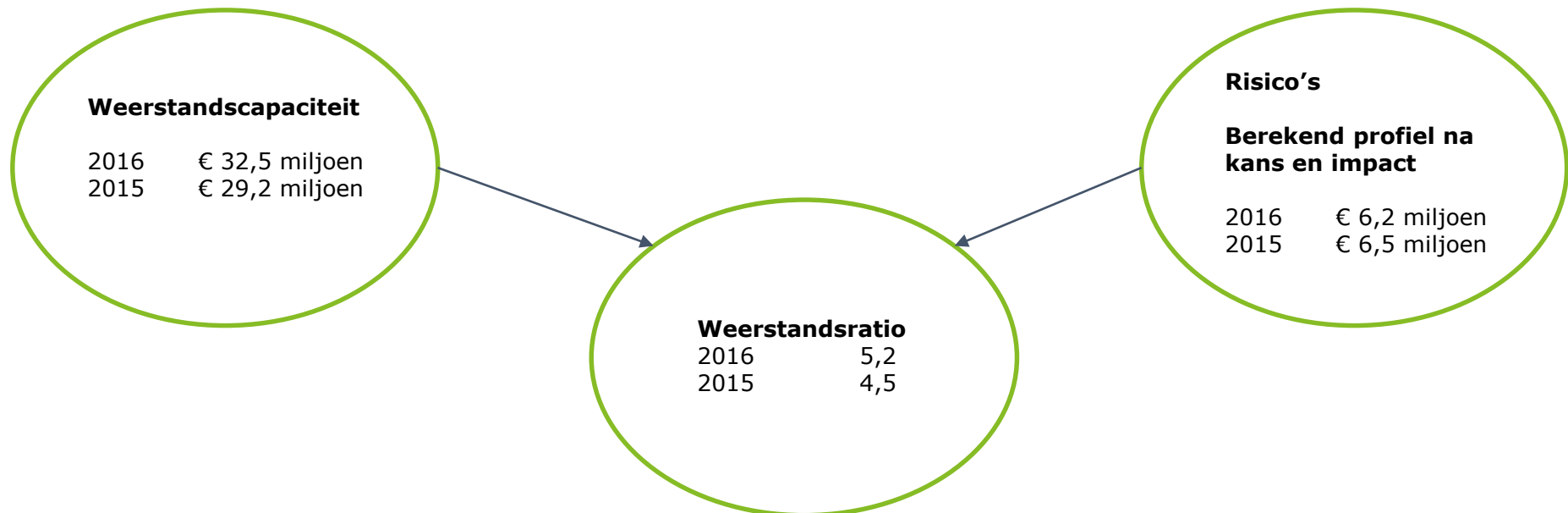
4. Analyse van het vermogen en het resultaat (2/2)

#03 Ontwikkeling van de weerstandscapaciteit

De gemeente Ridderkerk heeft per 31 december 2016 een eigen vermogen van € 58,2 miljoen (2015: € 60,0 miljoen). De afname van het eigen vermogen is gelijk aan het saldo van baten en lasten, namelijk € 1,8 miljoen. De direct beschikbare weerstandscapaciteit van uw gemeente is daarmee in 2016 afgenomen. Uit de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing blijkt dat, met de beoogde bestemming van het resultaat 2016, de weerstandscapaciteit ten opzichte van 2015 toeneemt met € 3,3 miljoen. Het totale weerstandsvermogen bedraagt € 32,5 miljoen. Het weerstandsvermogen is berekend in overeenstemming met de gemeentelijke nota reserves en voorzieningen.

De weerstandsratio volgens het jaarverslag bedraagt 5,2, wat betekent dat de beschikbare weerstandscapaciteit met een factor 5,2 hoger is dan de benodigde weerstandscapaciteit (= risico's). Dit kwalificeert als uitstekend volgens de landelijke normtabel.

In onderstaand overzicht is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en het risicoprofiel per 31 december 2016 weergegeven. Ter vergelijking is de verhouding volgens de jaarrekening 2015 toegevoegd.

5. Overige onderwerpen (1/2)

#01 Bevestiging van het college

Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

#02 Meningsverschil met management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het college geweest, en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het college en de medewerkers van de gemeente Ridderkerk de volledige medewerking verleend, en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

#03 Wet Normering topinkomens (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen. Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd, beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 179.000 niet te boven gaan. Daarnaast dienen gemeenten de salarissen openbaar te maken van overige medewerkers die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

In 2016 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen.

#04 Naleving van wet- en regelgeving overig

Wij hebben geen kennis van te rapporteren omstandigheden in verband met het niet-naleven van wet- en regelgeving.

5. Overige onderwerpen (2/2)

#05 Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen, die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen.

In het kader van de jaarrekeningcontrole 2016 van de gemeente Ridderkerk hebben wij een IT-audit uitgevoerd naar de algemene IT-beheersmaatregelen rondom de factuurregistratie applicatie Key2Financiën en de ondersteunende IT-omgeving (Windows AD) (uitsluitend in opzet). De uitkomsten van de IT-audit zijn via een memorandum met de verantwoordelijke medewerkers van de Bar-organisatie en de gemeente gedeeld en besproken. De meeste aanbevelingen zijn of worden opgepakt. Er zijn geen bevindingen die op dit moment de aandacht van het bestuur vereisen.

Bijlagen

Bijlage A – Controleverschillen

Overzicht van de controleverschillen boven de rapportagetolerantie van € 50.000

Aard van de fouten en onzekerheden (x € 1.000)	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Fouten		
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode		
<i>Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout:</i>		
Verplichtingen te laag verantwoord.	93.511	93.511
Totaal getrouwheidsfouten	93.511	93.511
<i>Rechtmatigheidsfout vanuit externe regels:</i>	4.983.000	
Geen.		
<i>Rechtmatigheidsfout vanuit interne regels:</i>	119.800	
Geen.		
Totaal rechtmatigheidsfouten	5.102.800	
Totaal	5.196.311	93.511
Onzekerheden		
<i>Onzekerheid nog niet ontvangen WMO-verantwoordingen</i>	689.097	689.097
<i>PGB</i>	937.000	937.000
Totaal	1.626.097	1.626.097

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat de niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn.

Bijlage B – Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening (1/2)

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met Nederlandse wet- en regeling, waaronder de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het college en de gemeenteraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Ridderkerk in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie, en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.

- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde 'onafhankelijkheidsevaluatie'), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Wij zullen dan ook overwegen de gemeenteraad of de auditcommissie te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant, wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente Ridderkerk die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

Bijlage B – Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening (2/2)

Overzicht van overige dienstverlening

Deloitte heeft in 2016 en 2017 de volgende overige diensten geleverd aan de gemeente Ridderkerk en haar verbonden partijen.

De verbonden partijen zijn de organisaties waarin de gemeente feitelijk beleidsbepalend is of invloed van betekenis heeft. Dit wordt in ieder geval verondersteld bij 20% of meer van de stemrechten.

Aanvullende dienstverlening

Fiscale dienstverlening

Het verkennen van de mogelijke Vpb-gevolgen bij Gemeenschappelijke Regeling BAR-organisatie.

Advisering grondexploitaties

Deloitte Real Estate heeft geadviseerd in de verwerking van faciliterende grondexploitaties in samenhang met de gewijzigde BBV-regelgeving.

Actualiteitenbijeenkomst "Van BBV naar VPB"

Medewerkers van de gemeente hebben tegen betaling deelgenomen aan een actualiteitenbijeenkomst over de invoering van de vennootschapsbelastingplicht bij gemeenten.

Interne controle Sociaal Domein

Deloitte Business Process Solutions heeft over 2016 een risicokaart gemaakt betreffende het sociaal domein, en heeft interne controle uitgevoerd op het sociaal domein.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu, a UK Private Company limited by guarantee, and its network of member firms. Neither Deloitte Touche Tohmatsu nor any of its member firms has any liability for each other's acts or omissions. Each of the member firms is a separate and independent legal entity operating under the names of 'Deloitte', 'Deloitte & Touche', 'Deloitte Touche Tohmatsu', or other related names. The 'General Terms and Conditions for Services Deloitte Netherlands, January 2014' registered at the Chamber of Commerce under number 24362837 apply to all engagements under which Deloitte performs services. Deloitte Accountants B.V. is registered with the Trade Register of the Chamber of Commerce and Industry in Rotterdam number 24362853.

© 2017 Deloitte Accountants B.V. All rights reserved.
Member of Deloitte Touche Tohmatsu Limited